

Wolfgang Schäfer

Przemówienie dyrektora Związku Krajowego Westfalen - Lippe wygłoszone 25. 09. 1999 na 10 Niemiecko - Polskim Sympozjum Psychiatrycznym w Krakowie: "Wolność i odpowiedzialność - podstawa działania w psychiatrii".

Szanowne Panie i Panowie,

To dla mnie szczególnie zaszczyt, że jako trzeci z kolei dyrektor Związku Krajowego Westfalen - Lippe zostałem zaproszony do Krakowa na 10 Niemiecko - Polskie Sympozjum Psychiatryczne. Bardzo serdecznie dziękuję za to zaproszenie.

Proces pojednania pomiędzy Niemcami i ich sąsiadami na Zachodzie po II wojnie światowej, a zwłaszcza z Francją, rozpoczął się dzięki sprzyjającym okolicznościom i dobrej woli obu stron już w latach pięćdziesiątych. Natomiast pojednanie, przynajmniej pomiędzy Niemcami żyjącymi w RFN a Polakami jako naszymi sąsiadami na Wschodzie, na skutek podziału Europy i tzw. "zimnej wojny" przez 45 lat możliwe było tylko w niewielkim stopniu. Nie tylko granice pomiędzy Wschodem i Zachodem otwały się szerzej po roku 1989, wzrosła też mobilność społeczeństwa i nasiliły się kontakty.

Od 1989 roku zdecydowanie wzmożyły się też kontakty i wymiana pomiędzy psychiatrami i osobami pracującymi w psychiatrii w Niemczech i w Polsce. Największy wkład w rozwój tych kontaktów wniosło Niemiecko - Polskie Towarzystwo Zdrowia Psychicznego. Kontakty te - między innymi podczas dziesięciu już sympozjów psychiatrycznych odbywających się corocznie na zmianę w Niemczech i w Polsce - przyczyniły się do wzajemnej wymiany doświadczeń w kwestii opieki psychiatrycznej oraz do zbliżenia stanowisk na temat funkcjonowania psychiatrii środowiskowej. Niemal stała liczba uczestników tych sympozjów - 60 do 70 osób z Polski i tyleż samo z Niemiec świadczą o aktywności tych konferencji. Powstało też kilka projektów dwunarodowych, jak na przykład utworzenie tu, w Krakowie, przy szpitalu im. Babińskiego "szkoły życia" dla osób przewlekle chorych psychicznie. Dzięki tym licznym fachowym kontaktom strona niemiecka skorzystała głównie zaznajamiając się koncepcjami organizacji środowiskowej opieki psychiatrycznej, powstałymi w osiemdziesiątych latach.

Za duży sukces tej bądź co bądź już dziesięcioletniej współpracy w zakresie opieki psychiatrycznej można z pewnością uznać powstanie ponad 20 partnerstw oraz regularne wzajemne wizyty osób z różnych grup zawodowych w polskich i niemieckich instytucjach psychiatrycznych. Nie są to wyłącznie szpitale, lecz także instytucje ambulatoryjne, a wizyty składają sobie nie tylko szefowie.

Największa nie komercyjna instytucja psychiatryczna w Westfalii, zakłady im. Bodenschwingscha w Bielefeld - Bethel dają w tym zakresie dobry przykład. Różnorodne kontakty pomiędzy Bethel i Polską rozciągają się na całą działalność instytucji aż po spotkania z rodzinami pacjentów, wspólnym spędzaniu wolnego czasu z pacjentami i wymianę uczniów ze szkół pielęgniarstwa.

Spośród instytucji finansowanych przez Związek Krajowy Westfalen - Lippe sześć klinik psychiatrycznych utrzymuje obecnie stosunki partnerskie ze szpitalami w Polsce:

- nasza klinika w Gütersloh - ze szpitalem psychiatrycznym w Gnieźnie (Gnesen)

- nasza klinika w Lengerich - ze Szpitalem Wojewódzkim w Warcie
- nasza klinika w Hemer - z oddziałem psychiatrycznym w Opolu (Oppeln)
- nasza Klinika Psychiatrii Dzieci i Młodzieży w Marl - Sinsen - z Kliniką psychiatrii dzieci i Młodzieży w Krakowie
- nasza klinika w Bochum (podwójne partnerstwo) - z Kliniką Uniwersytecką w Krakowie i Szpitalem Psychiatrycznym im. Babińskiego w Krakowie - Kobierzynie
- nasza klinika w Dortmundzie - ze Szpitalem Psychiatrycznym w Tworkach (Warszawa)

Związek Krajowy jako instytucja finansująca od samego początku przeznaczał środki finansowe na wspieranie partnerstw, w sumie 1,5 mln marek w ciągu dziesięciu lat. Jesteśmy bardzo szczęśliwi, że w ten sposób mogliśmy się przyczynić do osiągnięcia wspólnego celu. Oprócz wkładu osobowego i ideologicznego z Westfalii również i wysokość dotacji finansowych wyraźnie wskazuje na to, jakie znaczenie przykładają się w Westfalii do niemiecko - polskiego partnerstwa w dziedzinie psychiatrii rozwijających się od pierwszych kontaktów w 1987 roku.

Wyznaczając temat tegorocznej konferencji: "Wolność i odpowiedzialność - podstawa działania w psychiatrii" podjęli Państwo niezwykle ważną kwestię etyki w medycynie, tak kontrowersyjnie dyskutowaną w obecnych czasach.

Związek Krajowy Westfalen - Lippe odpowiadający za utrzymanie wielu szpitali psychiatrycznych oraz ośrodków opiekuńczych w Westfalii również zajmuje się tym problemem i na przykład już po raz kolejny określił bardzo wyraźnie swoje stanowisko względem "Konwencji praw człowieka i godności ludzkiej wobec stosowania biologii i medycyny" opracowanej przez Radę Europy. Przede wszystkim krytykujemy fakt, że konwencja ta nie zabrania jednoznacznie przeprowadzania badań na ludzkich embrionach i że zezwala także na stosowanie dla obcych celów badawczych zabiegów na ludziach niezdolnych do wyrażenia na nie zgody. Naszym zdaniem powinno się wykluczyć również manipulacje z zarodkami. Ponieważ konwencja na temat bioetyki nie gwarantuje spełnienia tych podstawowych warunków bez jakichś ograniczeń i pozwala na swobodę interpretacyjną, Związek Krajowy zwrócił się z gorącym apelem do rządu federalnego i członków niemieckiego Bundestagu o nieratyfikowanie tej konwencji. Związek Krajowy Westfalen - Lippe poczuwa się bowiem szczególnie do angażowania się w to, aby w podległych mu instytucjach odpowiednio pilnowano interesów i praw chorych psychicznie i osób z upośledzeniem umysłowym: Dlatego mówimy bardzo wyraźnie: Nie wszystko, co jest możliwe z punktu widzenia technologii i nauki i co da się zrobić, wolno robić.

Moim zdaniem odnosi się to także do medycyny i inżynierii genetycznej, która w przyszłości także i w psychiatrii z pewnością zyskiwała będzie coraz bardziej na znaczeniu, a nawet może stać się dla niej zagrożeniem. Chciałbym tylko wspomnieć o jawnym poszukiwaniu przez naukowców ludzkiego genu odpowiedzialnego za powstawanie schizofrenii i towarzyszące tym badaniom krzykliwe zainteresowanie rynku. Już teraz można przewidzieć, że w tej dziedzinie również i przed psychiatrią stanie w przyszłości wiele pytań natury medyczno - etycznej. Czy istnieją jakieś genetyczne predyspozycje dla poszczególnych chorób psychicznych? A jeżeli tak, to czy da się je stwierdzić już w życiu płodowym człowieka? Tego nie wiem, ale nawet gdyby inżynieria genetyczna odpowiedziała na to drugie pytanie twierdząco, to i tak moim zdaniem należałoby bardzo dokładnie i bardzo kategorycznie zdecydować z medyczno - etycznego punktu widzenia, czy i jak należy interweniować w naturalny proces reprodukcji. Przy podejmowaniu takiej decyzji należy kierować się głębokimi

zasadami etycznymi. Przede wszystkim trzeba pamiętać o tym, że to człowiek jest i pozostanie miarą wszechrzeczy.

Na koniec chciałbym życzyć Państwu owocnego zakończenia tego 10 niemiecko - polskiego sympozjum psychiatrycznego. Po uzgodnieniu z zarządem Niemiecko - Polskiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego chciałbym już dzisiaj zaprosić Państwa do osobistego udziału w 11 niemiecko - polskim sympozjum psychiatrycznym, które jako sympozjum jubileuszowe odbędzie się w roku 2000 w Münster i Lengerich, tak jak to miało miejsce przed dziesięcioma laty, w 1990 roku. Zarząd Towarzystwa poda jeszcze termin tego 11 sympozjum.

Szanowne panie i panowie, bardzo dziękuję za uwagę i mówię: "Do widzenia w Münster w przyszłym roku!"